

Život Adolfa Wölfliho v datech

Na základě údajů z *Krátkého životopisu* Adolfa Wölfliho, jeho spisu *Od kolébky ke hrobu* a záznamů z lékařské zprávy publikovaných v *Chronologické prezentaci života a díla Adolfa Wölfliho* od Elky Spoerriové¹ sestavili Petr Šourek a Terezie Zemánková.

1864

Adolf Wölfli se narodil 29. února v Bowilu v oblasti Emmental ve Švýcarsku jako nejmladší ze sedmi synů Jakoba a Anny Wölfliových. Otec kameník byl alkoholik a rodina živořila v bídě.

1870

„Asi jeden rok jsme žili ve Steingrübli u Bernu. Odtud jsem chodil do školy ve Wabernu, kde jsem navštěvoval první třídu obecné školy u slečny učitelky Anny Ruchové. To bylo od října 1870 do října 1871. ... Do této doby se datují důležité události a sice: v roce 1870 byla zaprvé nějakou dobu na obloze k vidění překrásná kometa a krátce nato jsme spatřili polární záři.“²

Od kolébky ke hrobu, sešit č. 5, 1908

1871

„Toho roku přešli přes hranice u Verrières francouzští zajatci z Bourbakiho armády. ... Na severu města u zdi bremgartenského hřbitova měli lazaret.“

27. února

„Téhož roku neopatrností kuřáků shořel kostel v Kirchdorfu, který zajatcům sloužil k ubytování.“

„V uvedené době se můj otec a všichni sourozenci rozprchli do světa, aby si obstarali lepší živobytí. Zůstali jsme s matkou sami. Mně bylo tehdy sedm let.“

Od kolébky ke hrobu, sešit č. 5, 1908.

¹ Elka Spoerriová, „Chronological Presentation of Adolf Wölfli's Life and Work“ in: *Adolf Wölfli* (katalog výstavy), Nadace Adolfa Wölfliho, Muzeum umění, Bern 1976.

² Jedná se o průlet Coggiovy komety v roce 1870 a polární záři ve dnech 24. a 25. října 1870.

Adolf Wölfli před vchodem kliniky ve Waldau (fotografie kolorovaná Wölfliem)

Pohlednice psychiatrické
kliniky ve Waldau podepsaná
Adolfem Wölflim, 1907

Krátký životopis

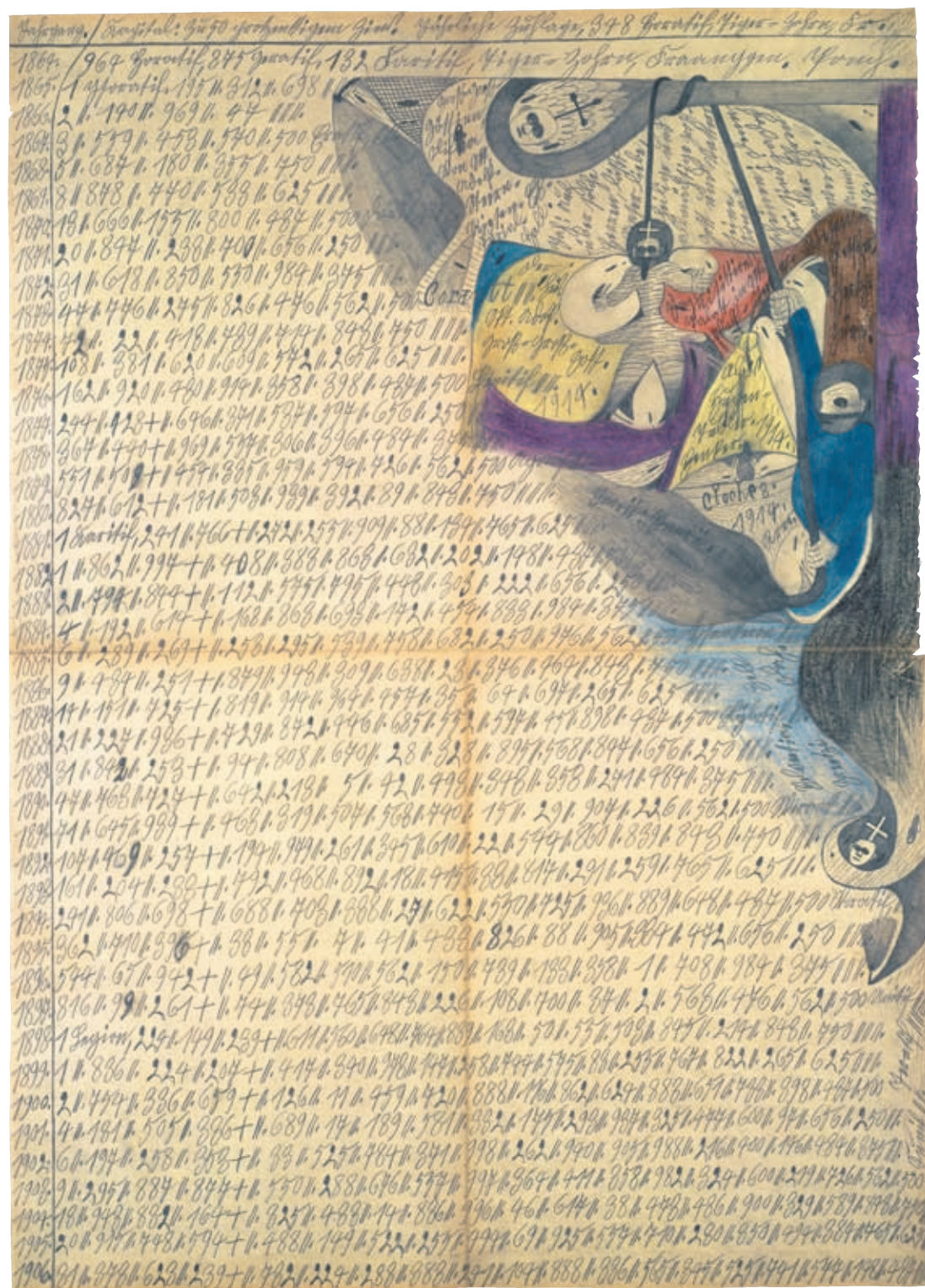
ADOLF WÖFLI

MÉ DĚTSTVÍ

*Z dětských dní, z dětských dní
mi ta píseň stále zní.
Jak dávno tomu, jak dávno tomu,
píseň holubího domu.*

Narodil jsem se 29. února 1864 ve vsce Nüchtern u Bowilu jako dítě chudých udřených rodičů. O svých prarodičích nevím nic. Otec byl povoláním kameník a plahočil se za prací hned sem, hned zas tam. Když byl střízlivý a v dobré náladě, pracoval rychle a spolehlivě, neboť byl chápavý a hned věděl, co od něj mistr chce. Jakmile měl ale výplatu za den nebo za dva v kapse, nešel s penězi domů, aby zajistil svoje fakany a jejich mámu, ale místo toho zamířil rovnou do nejvykřičenější nálevny a bordelu, kde mezi podobnými typy rozfofroval celou výplatu. Proto není divu, že brzo dostal nálepku nenapravitelného kriminálního a většinu svého života strávil za mřížemi. Matka, rozená Feutzová z Beatenberku, mu porodila sedm synů, z nichž já jsem nejmladší, sestru jsme žádnou neměli. Dva moji bráškové umřeli ještě jako děti. Bez otcovy pomoci nás matka (jež byla podle mých informací pradlenou) dlouho sama uživit nemohla. Všech pět bratrů nás proto vyrůstalo na útraty domovské obce. V listopadu 1872 mě jako nejmladšího syna s matkou převezli z Bernu do rodné vesnice, kde nás starosta Christian Siegenthaler přivítal sprškou sprostých, urážlivých a výsměšných slov. Mně bylo tehdy osm let, matka byla těžce nemocná. Od našeho příjezdu v listopadu až do 2. ledna nás společně s matkou ubytovali u jednoho sedláka. Tehdy jsem ještě žádné zhoršení své situace nepocítil, ale brzy tomu mělo být jinak. 2. ledna se konalo obecní shromáždění, na kterém se veřejně rozhoduje o umístění dětí do pěstounských rodin. Tehdy nás rozdělili. Matku

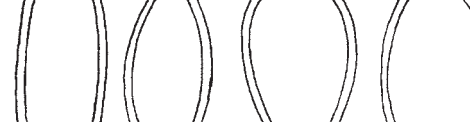
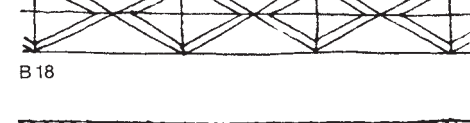
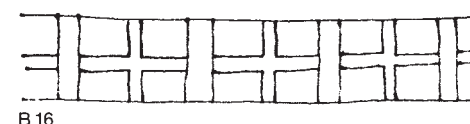
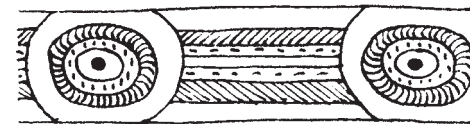
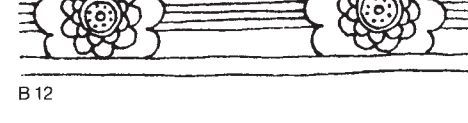
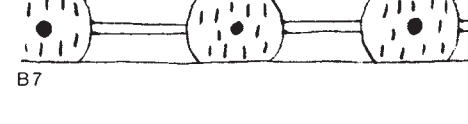
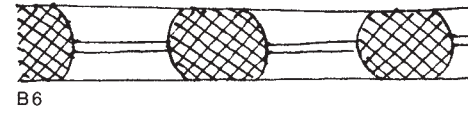
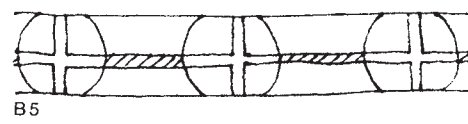
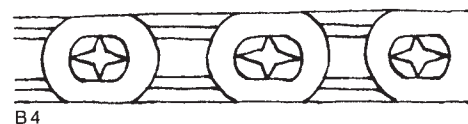
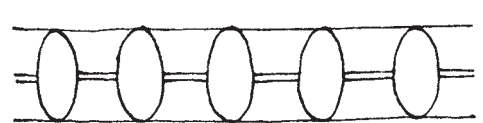
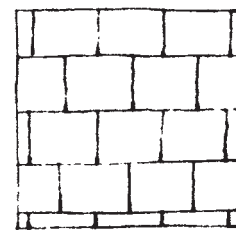
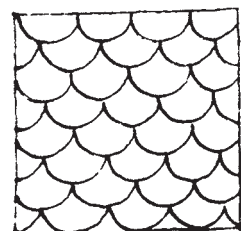
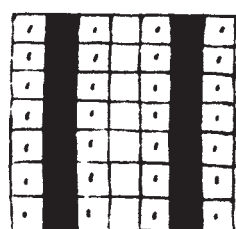
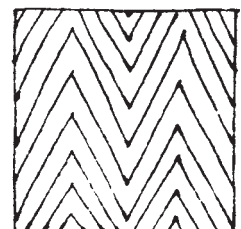
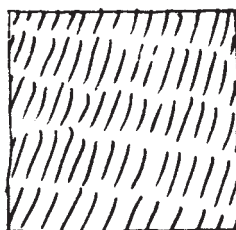
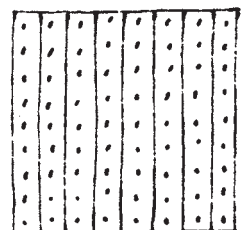
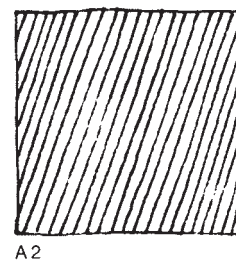
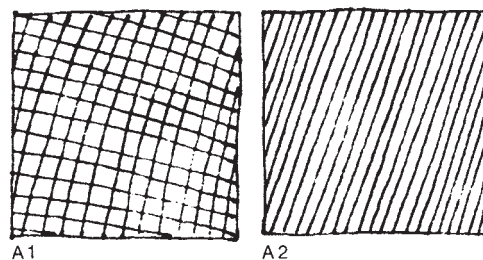

Slovník Wölfliho prvků

ELKA SPOERRIOVÁ

NAKRESLIL MARKUS RÄTZ

A1 – série vyšrafovaných čtverců

A2 – série pruhů z rovnoběžných linií

A3 – polyfonní plocha vytvořená střídáním linií a teček

A4 – plocha z volných čárek

A5 – plocha z „rybích kostí“

A6 – polyfonní plocha z různě širokých pruhů a teček

A7 – plocha z „rybích šupin“

A8 – plocha s „cihlovým vzorem“

B1, B2, B3 – varianty „zvonkového prstence“ („Glöggli-Ring“)

B4 – „zvonkový prstenec“ s hvězdou uprostřed

B5 – „zvonkový prstenec“ s křížem uprostřed

B6 – „zvonkový prstenec“ s křížovým šrafováním

B7 – „zvonkový prstenec“ s tečkou uprostřed volných čárek

B8 – „zvonkový prstenec“ s hudebními znaky

B9 – „zvonkový prstenec“ se šroubovitě zatočenou spirálou

B10 – vzor připomínající klubka vlny nebo vířící růžice

B11 – prstenec z „parních vrtulí“

B12 – ornamentální pruh s „růžicovým vzorem“

B13 – ornamentální pruh s kuželkovými koulemi

B14 – ornamentální pruh se vzorem „pavího oka“

B15 – ornamentální pruh se vzorem z „osmicípých hvězdic“

B16 – ornamentální pruh s „křížovým vzorem“

B17 – ornamentální pruh s „diamantovým vzorem“

B18 – ornamentální pruh se „šipkovými kosočtverci“

B19 – ornamentální pruh se vzorem „ptačího péra“

B20 – plasticky vystínované osmicípé hvězdy

B21 – různé oválné tvary

B22 – „hudební soudek“ („Musikfässli“)

Smuteční pochod: poslední krok k nanebevzetí Adolfa Wölfliho

BARBARA ŠAFÁŘOVÁ

„Že opravdu ve skutečnosti existuje nebe, které převyšuje obsahem své plochy naši Zemi 70000000krát, o tom nemusí zcela jistě nikdo pochybovat. A toto nebe je navíc mým právoplatně nabytým majetkem.“¹

Adolf Wölfli

- 1** Pořadí čísel, ze Zeměpisného sešitu č. 11, viz s. 177–179 této knihy.
- 2** In: Walter Morgenthaler, *Ein Geisteskranker als Künstler* (Duševně nemocný umělcem), Bern 1921, s. 15, viz s. 277 této knihy.
- 3** Jak se dočítáme v lékařské zprávě z 19. října 1902; 15. března 1913 už Wölfli spotřebuje jednu tužku denně. 13. června 1918: „Každé pondělí dostane tužku, kterou do středy večer spotřebuje; je z toho nešťastný a chodí žebrať o tužky všude možné.“
- 4** „Obacht: Obacht. Es folgt nun wegen mangel an Papier und sonstigem Material, vohrläuffig ein gantz kurtzer Text.“ In: Adolf Wölfli, *Od kolébky ke hrobu*, Sešit č. 4, s. 552.
- 5** Adolf Wölfli, in: *Adolf Wölfli Univers*. (katalog výstavy), LaM, Lilleské muzeum moderního a současného umění a art brut, 2011, s. 58.

Smuteční pochod, list č. 24, 1928–1930, tužka, pastelky a koláž na papíře

45 velkých sešitů vlastnoručně svázaných samotným umělcem a 16 školních sešitů, celkem o více než 25 tisících stran, 1600 kreseb a 1600 koláží – takový je rozsah písemného a výtvarného díla, které Adolf Wölfli vytvořil mezi lety 1904 a 1930 (kdy zemřel) a dnes je uchovává nadace nesoucí jeho jméno. Při pohledu na ně nás do očí udeří nejen nesmírná složitost celého díla, ale také jeho naléhavost: „Tahle mi dá ještě zabrat. Neumíte si přestavit, jaká je to makačka na hlavu, abysm na něco nezapomněl. Člověk by se z toho jistě zcvoknul, kdyby už cvok nebyl.“ ²

A není to jen čas, čeho se mu nedostává: má jednu tužku na týden³, chybí mu papír; Wölfli si na to často – autorským hlasem, se kterým se pravidelně setkáváme v jeho „autofikci“ – stěžuje: „Pozor! Pozor! Důležité hlášení: z důvodu nedostatku papíru a dalšího materiálu dochází k dočasnému omezení délky textu.“⁴ **Ve všech případech ale spatřujeme vůli tvořit, naprosté odevzdání tvůrčí aktivitě, smysl pro povinnost, pocit, že je třeba práci dokončit, než bude pozdě, „...vytvořit koherentní labyrint nebo chaos“⁵, tvorba jako by byla životně důležitou podmínkou, díky níž Adolf Wölfli v psychiatrické léčebně ve Waldau přežil a „vstal z mrtvých“. Nachází naléhavost a rychlost, s níž plnil stránky, ozvěnu v čím dál rychlejším tempu ubíhajícího času, spjatého s technickými novinkami konce 19. století? Možná. Jisté je, že ústředním motivem jeho spisů jsou přehnané rozměry, pohyb a zrychlování:**

